1939 ий
9
ОКТЯБРЬ
№ 88 (587)
Акше 5 ыр.

9-ше ИЙ-ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе Коммунист

ВЛКСМ
Маробком
ден
Горком
орган

Великий Октябрьын XXII идалыкше вашеш

Октябрьский социалистический революцийын XXII идалыкше койын лишемеш. Тиде датым человечествын поколенийже-шамыч курым дене шарнаш тӱҥалыт. Великий датын знаменательный улмыжо тыште: польский пан кашакын ындырымашышт гыч утарен налме украинец ден белорусс-шамыч—мемнан кровный иза-шольо-шамыч, Советский Союзын шемерже-шамыч ден пырля, Октябрьский социалистический революцийын XXII идалыкшым тений первый эрык да куанымаш дене пайремлаш тӱҥалыт.

Панский Польшын кидше йымалне коло ий наре орланен илыше украинец ден белорусс-шамычлан героический Йошкар Армий эрык ден пиалым, культурный ден зажиточный илышым конден Санденак Западный Украина ден Западный Белоруссийын 11 миллионан населенийже Йошкар Армийым пеш шокшын вашлийын, садлан тудо советский правительствылан, Коммунистический партийлан да тӱнясе пролетариатын вождьшо великий Сталинлан моткоч кугу таум ышта.

Великий Октябрьын XXII идалыкше эше теве мо дене знаменательный: тиде пайрем XVIII партийный с'ездын исторический решенийже-шамыч дене вооружитлалтше советский калыкын Кумышо Сталинский пятилетний планым шуктышаш верч героический кучедалмыже жапыште, грандиозный строительство план лӱмеш социалистический соревнованийым кумдан шарыме жапыште, стахановский метод негызеш тудын производительностьшо эше кӱшкӧ нӧлталтмыже жапыште эртаралтеш.

Знаменательный дата лишеммаш кажне шемерын у трудовой энтузиазмжым шочыкта, родина верч у сеҥымаш-шамычым ышташ тарвата. Тидым „Красный пролетарий" заводысо пашаеҥ-шамыч коллективын обращенийже гыч да тиде обращенийым советский калыкын кугу воодушевлений дене вашлиймыж гыч пеш раш ужаш лиеш.

„Красный пролетарий" заводысо пашазе-шамычын шке обращенийыштышт—кумышо пятилетка кокымшо ийын озанлык планжым темышаш да эртарен темышаш верч, стахановский движенийын у формыжо-шамычым применитлышаш верч, труд производительностьын у нӧлталтмашыже верч, сырье ден топливым экономитлышаш верч, продукций себестоимостьым волтышаш верч, Всесоюзный ял озанлык выставкын передовой опытшым сайынрак пуртышаш верч, общественный колхозный производствым чыла мера дене пеҥгыдемдышаш верч, общественный животноводствым развиватлышаш верч, ял озанлыкыште шыжымсе паша-шамычым отлично эртарышаш верч предоктябрьский социалистический соревнованийым кумдан шараш ӱжыныт.

Марийский республикысе молодежь краснопролетарец-шамычын ӱжмашыштлан практический паша дене вашмутым пуа.

Комсомольский организаций-шамыч молодежын движенийжым возглавитлаш обязан улыт.

Кажне комсомольский руководительлан умлашыже кӱлеш: кеч могай производствыштат производственно-технический процессым от шинче гын, соревнований дене конкретно вуйлатен от керт. Санденак комсомольский руководитель производствын чыла детальышкыже вниклаш да производственно-технический процессым келгын шинчаш обязан. Тидым мемнан деч ВЛКСМ ЦК-н IX пленумжо требоватлен.

Марбумкомбинатысе слесарь-монтажник-шамыч бригадын бригадирже—стахановец, комсомолец Николай Александрович Кнутов йолташ. Тудым кызыт 5-ше участкыште водопровод канализацийын десятникшылан выдвигатлыме.

Пашам стахановски ыштымыжлан тудым „Почетному работнику лесной промышленности" значок дене наградитлыме.

Фото А. Овечкинын.

Великий Октябрьский социалистический революцийын XXII идалыкше вашеш

1.350.000 КЕРМЫЧЫМ КАЛИТЛЕН ШУКТАШ!

Великий Октябрьский революцийын XXII-шо идалыкшым у сеҥымаш-шамыч дене вашлийме нерген Московский „Красный пролетарий" заводысо пашаеҥ-шамыч коллективын обращенийжым „12 лет октября" Йошкар-Оласе кермыч заводын пашазе ден работница-шамычше шокшын вашлийыч. Кермыч заводысо пашазе коллектив социалистический соревнованийыш ушнен, Великий Октябрьский революцийын XXII идалыкше кечылан 1.350.000 кермычым калитлен шукташ шке ӱмбакше обязательствым нале.

Сушильный площадьыште кермычым локтылалтмаш, пудыргылмаш деч тӱрыснек арален кодаш, 1 ден 2 номеран гофманский коҥгам пу дене обеспечитлаш да тидлан 1.900 кубометр деч шагал огыл пуым ямдылаш, 1 январь марте пресс-шамычым ремонтироватлен пытараш да нуным акт почеш приниматлаш—теве соревноватлымашын тӱҥ пунктшо-шамыч.

Посна стахановец ден стахановка-шамыч нормым утыж дене темен шогат. Например, 1 номеран коҥгаште ыштыше вагонетчица Заузелкова Анна кечылан 1800 кермычым шупшыктышаш олмеш 2.330 марте шупшыкта.

Выставщик шамыч Растяпин да Шейкин пашашке але тока толыныт, но пашан техникажым пеш вашке усвоитлевыт. Нуно кермычым коҥга гыч выставлятлымаште норма почеш 4.400 штука олмеш кечылан 6.800 штукым выставлятлат.

Тыгай пример-шамычым ятыр ончыкташ лиеш. **Я.**

Комсомолец-шамычын обязательствышт

„Красный пролетарий" заводысо пашазе-шамычын обращенийыштым обсудитлымек Йошкар-Ола мебельный фабрикысе пашазе-шамыч предоктябрьский социалистический соревнованийыш ушнышт.

Социалистический соревнованийым шарымаште комсомольский организаций кугу активностьым проявитлыш. Комсомолец-шамыч Великий Октябрьский социалистический революцийын XXII идалыкшым у производственный сеҥымаш-шамыч дене вашлияш обязатлалтыныт.

Комсомолец-стахановец В. Лебедев, Осипов, Чугунов да Попова йолташ-шамыч паша нормым 150—200 процент марте темен шогат, продукцийын качествыжым саемдаш да бракым йӧршеш пытарышаш верч эреак кучедал шогаш шке ӱмбакышт обязательствым налыныт. **Т. Подбойкина.**

САЙЛЫМАШЛАН ЯМДЫЛАЛТМАШТЕ ПЫРДЫЖ ГАЗЕТЫН ЗАДАЧЫЖЕ

1939 ийын мучашыштыже советский калык шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлаш тӱҥалеш. Шушаш сайлымаш социалистический демократизмын у торжествожым ончыкта, мемнан калыкын морально-политический единствожым демонстрироватла.

Шемер депутат-шамычын городской, районный, поселковый да сельский Советлашкышт сайлымаш кампанийыште избирательный комиссий-шамыч шуко лийыт, нине комиссийлаште мемнан республикыште гына коло куд тӱжем утла еҥ-шамыч пашам ышташ тӱҥалыт. Марийский АССР-ыште местный Советлашке 5 тӱжем утла депутатым сайлаш кӱлеш.

Избирательный кампанийын моткоч кугу размахше кӱкшӧ уровенян агитационный да организационно-технический пашам требоватла.

Местный Советлашке сайлымаште пырдыж газета-шамыч пеш кугу рольым модшаш улыт. Сандене кажне предприятийыште, колхозышто, учебный заведенийыште, учрежденийыште пырдыж газета лийман. Тиде шотышто комсомольский организаций-шамыч партийный организаций-шамычлан кугу полышым пуаш обязан улыт. Но кызыт але тиде полышым чыла вере ужаш ок лий.

Ятыр предприятийлаште, колхозлаште, учрежденийлаште пырдыж газета огеш лек. Шуко вереже комсомольский организаций-шамыч улыт гынат, пырдыж газетым организоватлаш огыт тырше.

Южо вере пырдыж газета-шамыч актуальный да злободневный вопрос-шамычым начар освещатлат, але йӧршешат огыт освещатле. Ме Йошкар-Оласе предприятийлаште да учрежденийлаште лекше ятыр пырдыж газета-шамычын пашашт дене ознакомитлалтна. Тыжеч теве мом каласаш лиеш: южо пырдыж газета-шамычын редколлегийышт план деч посна пашам ыштат, газетым установитлыме срокышто огыт лук, сайлымашлан ямдылалтме да тулеч моло важный вопрос нерген огыт возо, стенкоровский актив дене паша йӧршеш огеш ышталт. Мутат уке, тыгай газета большевистский агитатор да организатор улмо рольжым ок шукто.

Кушто пырдыж газетым партийный ден комсомольский организаций-шамыч сайын вуйлатат гын, тушто пырдыж газетшат сай лектеш. Наркомзем пеленсе партийный ден комсомольский организацийын органышт „Ударник" пырдыж газета деч ятырлан тунемаш лиеш. „Ударник" пырдыж газета местный Советлашке сайлыме нерген передовой статья-шамычым печетла, агитатор-шамычын опытыштым передаватла, сайлымашлан ямдылалтмаште ситыдымаш-шамычым чараш луктеш.

Избирательный кампанийын основной вопросшо-шамыч пырдыж газетлаште тӱҥ верым налшаш улыт.

Пырдыж газета-шамычын редколлегийыштшт грамотный, политически выдержанный, партий ден правительствылан преданный еҥ-шамыч лийман. Тыгай еҥ-шамыч гына пырдыж газета-шамыч ончылно шогышо задачым честь дене шуктат манын ӱшанаш лиеш, нуно гына стенкоровский активым куштен, пырдыж газета ден масса коклаште связьым пеҥгыдемден, пырдыж газетын авторитетшым кӱлеш уровеньыш нӧлтен кертыт.

Комсомольский организаций-шамыч пырдыж газетын пашажым систематически вуйлаташ, пырдыж газета редактор-шамычлан конкретный полышым оказыватлаш да стенкор-шамыч дене совещанийым эртарылаш обязан улыт.

Советский Социалистический Республика-шамыч Союз ден Латвийский Республика коклаште ваш полшымаш нерген пактым ыштыме нерген

1939 ий 2—5 октябрь жапыште Москваште Совнарком Председатель да Наркоминдел Молотов йолташ ден Латвия Иностранный паша Министр г. Мунтерс коклаште СССР ден Латвия коклаште ваш полшымаш нерген пактым ыштышаш нерген вопрос дене переговор лийын.

Переговорышто Сталин, Потемкин йолташ-шамыч да Латвийысе СССР полпред Зотов йолташ, да Латвия велым—Латвийский Республикын СССР-ыште Посланникше г. Коциньш участвоватленыт.

Переговор ваш полшымаш нерген пактым 5 октябрьыште подписатлымаш дене пытен.

Ваш полшымаш нерген пактын текстше ӱлнӧ ончыкталтеш.

СОВЕТСКИЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ РЕСПУБЛИКА-ШАМЫЧ СОЮЗ ДЕН ЛАТВИЙСКИЙ РЕСПУБЛИКА КОКЛАШТЕ ВАШ ПОЛШЫМАШ НЕРГЕН ПАКТ

ССР Союз Верховный Совет Президиум, ик могырым, да Латвийский Республикын президентше, вес могырым,

вес Сторонан зависимый огыл государственностьшым да внутренний пашашкыже вмешатлалтдымашым признатлымашеш основатлыме, 1920 ий 11 августысо мирный договор дене установитлыме дружественный отношенийым развиватлышаш цель деве:

1920 ий 11 августысо мирный договор да нападатлаш огыл да конфликт-шамычым мирно разрешитлымаш нерген 1932 ий 5 февральысе договор ожнысо семынак нунын взаимный отношенийышт ден обязательствыштын чоткыдо основыжо лийын шогымым признавателен,

взаимный безопасностьшым обеспечиватлымашын точный условийже-шамычым определитлымаш Договариватлалтше Сторона-шамычын когыныштынат интересыштлан келшә, манын убедитлалтын,

ваш полшымаш нерген шке коклаштышт тыгай пактым ышташ кӱлешлан признатленыт да тиде цельлан шкеныштын уполномоченныйыштлан назначитленыт:

СССР Верховный Совет Президиум:

В. М. Молотовым

Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель да Иностранный Паша Калык Комиссарым,

Латвийский Республикын Президентше:

Вильгельм **Мунтерсым**, иностранный паша министрым, нине уполномоченный-шамыч кӱлеш форма да надлежащий порядкыште составитлыме нерген мумо шке полномочийыштым ваш пред'явитлыме дене тидын нерген келшеныт:

I СТАТЬЯ.

Договариватлалтше Сторона-шамычын Балтийский теҥызысе морской границышкышт Эстонский але Литовский республика-шамычын территорийышт гоч нунын сухопутный границышкышт тугак III статьяште ончыктымо базылашке кеч кудо кугу европейский держава могырым вигак нападений але нападатлышаш угроза лийме случайыште Договариватлалтше Сторона-шамыч коктынат иктыш весыштлан тӱрлӧ полшымым, тиде шотыштак военный полшымат, пуэн шогаш обязатлалтыт.

II СТАТЬЯ.

Вооружений дене да моло военный материал-шамыч дене Латвийский армийлан льготный условийыште Советский Союз полышым пуэн шогаш обязатлалтеш.

III СТАТЬЯ.

СССР-ын безопасностьшым обеспечитлыме да шкенжын собственный независимостьшым обеспечитлышаш цель дене Лиепая (Либава) ден Вентспилс (Виндава) олалаште военно-морской флот базашамычым да авиацийлан икмыняр аэродромым, сходный ак дене аренда права дене, Латвийский Республика Советский Союзлан правам иметлаш представлятла. База ден аэродром-шамычын точный верышт келшыме почеш ойырен пуалтыт да нунын границышт определятлалтыт.

Советский Союзлан Ирбенский проливым аралышаш цель дене, нине условий-шамыч девак, Вентспилс ден Питрагс кокласе побережйыште береговой артиллерий базым сооруцитлаш права предоставлятлалтеш.

Морской база, аэродром да береговой артиллерий база-шамычым аралышаш цель дене, Советский Союз база ден аэродром-шамычлан ойырен пумо участкылаште строго ограниченный количество советский наземный ден воздушный вооруженный вийым шке счетеш кучаш правам иметла, тиде вооруженный вийын максимальный численностьшо особый келшымаш дене определитлалтеш.

IV СТАТЬЯ.

Договариватлалтше Сторона-шамыч коктынат Договариватлалтше Сторона-шамыч гыч иктыже ваштареш виктарыме иктаж-могай союзым заключитлаш але коалицийлаште участвоватлаш огыл манын обязатлалтыт.

V СТАТЬЯ.

Тиде пактым илышыш пуртымаш Договариватлалтше Сторона-шамычын суверенный правауштым тиде шотышто нунын государственный устройствыштым, экономический ден социальный системыштым да военный мероприятий-шамычыштым нимогай мерыштат затрагиватлышаш огыл.

База ден аэродром-шамычлан ойырен пумо участок-шамыч (III статья) Латвийский республикын территорийжак лийын кодыт.

VI СТАТЬЯ.

Тиде пакт ратификаций нерген акт-шамычым вашталтымаш дене вийыш пура. Нине акт-шамычым вашталтымаш тиде пактым подписатлыме кече гыч куд кече жапыште Рига олаште эртаралтеш.

Тиде пактын действоватлыме срокшо 10 ий, ты годым, Договариватлалтше Сторона-шамыч гыч иктыже срок эртыме деч идалык ончыч тиде пактым денонсироватлаш кӱлешлан ок признатле гын, тиде пакт вес лу ийлан шке действийжым автоматически продолжатла.

Тидым удостоверитлышашлан, кӱшнӧ ончыктымо уполномоченный-шамыч тиде пактеш подписатленыт да тушко шке печатьыштым пыштеныт.

Тиде пактым кок оригиналеш, русский да латвийский йылме дене, Москва олаш 1939 ий 5 октябрьыште учинитлыме.

В. МОЛОТОВ. **В. МУНТЕРС.**

СССР Совнарком Председатель да Иностранный паша Калык Комиссар В. М. Молотов йолташлан Латвийын Иностранный паша Министрже г. Мунтерсын телеграммыже

СССР Совнарком Председатель да Иностранный паша Калык Комиссар МОЛОТОВЛАН

Бигосово **Москва**

Мыйым уш семын ончымылан да успешно пытаралтше переговорышто Тендан деятельно участвоватлымыланда мыйын келге признательностьым каласымемым, Советский Союзын пределжым коден кайшемла, приниматлаш йодам.

Путыракшым мыйын искренний благодарностем И. В. Сталинлан передаватлаш йодам, тудын кугу авторитетшылан кӧра ваш-ваш ӱшаныме атмосферыште писын решенийышке шуаш да Латвия ден Советский Союз коклаште дружбым пеҥгыдемдаш лие.

МУНТЕРС, Латвийын Мининделже.

Латвийын Иностранный паша Министрже г. Мунтерслан СССР Совнарком Председатель да Наркоминдел В. М. Молотов йолташын телеграммыже

Латвийын Иностранный паша Министрже МУНТЕРСЛАН

Рига

Мемнан эл-шамыч коклаште умбакыже лишеммаш да чак сотрудничество нерген Советский Союз ден Латвийский республика коклаште у соглашений лийме случайлан, кушто Те, г-н Министр, тунаре лишыл да активный участийым приниматлышда, Тендан искренний саламлымашланда да Тендан каласыме чувствыланда пешак признательный улам.

Тиде соглашений чоткыдо мирын пашажлан да Латвийысе ден СССР-ысе калык-шамычын пеледмашыштлан служитла, манын пеҥгыдын ӱшанымашемым каласем.

МОЛОТОВ.

ШКОЛЛАШТЕ ФИЗКУЛЬТУРА ПАШАМ САЕМДЫМАН

4-ше октябрьыште ВЛКСМ горкомын военно-физкультурный отдел ден школа отделже олассе учебный заведений пеленсе комсомольский организаций-шамычын секретарьышт дене совещанийым эртарышт. Совещанийыште тыгак спортивный общество ден спортивный коллектив - шамычын руководительышт лийыныт.

Совещаний школышто физкультура паша нерген да ВЛКСМ ЦК IX-ше пленумын решенийжым реализоватлыме нерген обсудитлыш. Первый вопрос дене комсомол горкомын военно-физкультурный отдел вуйлатышыже Арсентьев йолташ ойлен. Тудо раш ончыктыш, что олассе школлаште физкультура паша начар шынцыме. Теве 2, 5, 6, 8, 9-ше номеран школлаште физкультура дене учительыштат уке, а гороно да Марийский АССР Наркомпрос тиде нерген огыт шоналте. Совнарком пеленсе физкультура да спорт комитетын горсоветысе уполномоченныйже Руснов йолташ школлаште физкультура паша кузе каймым огеш шинче, тудо ик школыштат лийын огыл.

Тидын мöнгö прений тӱҥале. Прениыште 7-ше номеран средний школа пеленсе ВЛКСМ комитет секретарь Орлов йолташ выступатлен тыге ойлыш: „Мемнан школышто физкультура паша начар кая, урок эртараш посна комната уке, коридореш гына эртарена, а телылан гын нимогай физкультинвентарь уке".

„Лесосплав" добровольный обществын руководительже Стариков йолташ— „мемнан олаште физкультура паша томам шындыме, а причинже икте—добровольный общества ден физкультурный организаций-шамыч кеч могай физкультурный мероприятийым комсомольский организаций дене согласоватлыде ыштат тöчат", манын отмечатлыш.

Совещаний МАССР Совнарком пеленсе физкультура ден спорт паша дене комитет ончылан да комсомол горком ончылан кугу требованийым шындыш. Первояк, телылан ямдылалтмаште конкретно руководитлыман, а телым лыжный соревнованийым, лыжный пробегым да вылазкым утларак организоватлыман.

ВЛКСМ ЦК IX-ше пленумын решенийжым реализоватлыме нерген комсомол горкомын школа да пионер отдел вуйлатышыже Мамаев йолташ ойлыш, тудо школлаште воспитательный паша ситыдымын шындыме нерген да школьник-шамыч ден пионер-шамыч коклаште воспитательный пашам саемдыме шотышто, тунеммын качествыжым нöлталмаште комсомольский организаций-шамычын задачышт нерген подчеркиватлыш.

В. Борисов.

Хлебопекарньысе комсомольский организаций пашажым кунам саемда

Йошкар-Ола хлебопекарньысе первичный комсомольский организацийым общегородской комсомольский собранией да тыгак актив собраниешат ятыр гана критиковатленыт. Туге гынат хлебопекарньысе первичный комсомольский организацийын секретарьже Музатов йолташ комсомольский организацийын пашажым саемдышаш верч нигунарат огеш беспокоитлалт. Музатовын але марте паша планжат лийын огыл да ышташат огеш шоно.

Хлебопекарньысе комсомольский организаций изи огыл; хлебопекарньыште молодежь кугу верым налын шога. Но молодежь коклаште нимогай массово-воспитательный паша ок ыштал.

Комсомольский организаций агитаторлан ик комсомолецымат ойырен огыл. СССР Верховный Совет Нылымше внеочередной Сессийын материалжым, местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым лушкыдын, лумлан гына проработатленыт.

Музатов йолташ шкежат политический шинчымашыжым нöлташ огеш тырше. Тудо ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийжым огеш пале. Кунам Музатов йолташ деч VIII пленумын решенийжым йодат гын, тудо вашмутым пуа: „Мый ом пале, мо нерген тушто ойлалтеш".

Музатов йолташ ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийжым шинчыдымыжлан кöра первичный комсомольский организацийыште кузе пашам ышташ огеш шинче.

Тений 1939 ийыште комсомольский организаций ик енгланат кушкын огыл, а хлебопекарньыште чылаже 80 проц. молодежь шотлалтеш. Ӱдыр-шамыч коклаште нимогай паша огеш ышталт. 80 ӱдыр кокла гыч ик ӱдыр гына комсомолышто шога. Ӱдыр-шамыч кокла гыч производствышто сайын пашам ыштен шогышо ятыр уло. Теве Келдыбаева, Апулова да моло ӱдыр-шамычат пашам примерно ыштен толыт. А комсомольский организаций тыгай ӱдыр-шамычым ок уж, нимогай учет уке, нунын шинчымашыштым нöлташ огеш полшо, нуным ответственный пашашке огеш выдвигатле.

Хлебопекарньысе комсомольский организацийлан ВЛКСМ горком могырым кугу полыш лийман.

А. И. Иванова.

Западный Украиныште да Западный Белоруссийыште

Западный Белоруссийын олалаштыже.
Снимкыште: Крестьянский комитет председатель-шамычын Гродненский олассе временный управлений пелен лийше первый совещанийже.

Освободитлалтше калыкын инициативыже

Западный Украиныште да Западный Белоруссийыште властьын у органже-шамычым калык чыла вере поддерживатла. Шемер-шамыч нунылан панский кашакым—бандым пызыралаш полшат. Тыге, пашазе гвардийын панский отрядше шылын коштшо тушман-шамычым 10 кече жапыште лу дене кучен, да икмыняр офицерский группа-шамычым ликвидироватлен, Пинск олаште предприятийым, почтым, телеграфым да моло учреждений-шамычым аралымашым наладитлен.

Хозяйственно - организаторский ден культурно-воспитательный пашаште калык активный участийым приниматла. Чыла вере нормальный илыш устанавливатлалтеш: пöрт-шамычым, уремлам, кӱртньö корно-шамычым ачалат; электростанций, водопровод да моло предприятий-шамыч пашам чарныде ыштат.

Шукерте огыл Перемышль олашке Н. С. Хрущев йолташ миен. Олассе временный управленийын председательже Мельник йолташ Хрущев йолташлан ойлен, что верысе управленийлан шӱдö дене ен-шамыч шке услугыштым оказыватлат.

Интеллигенцийын представительже-шамыч: учитель, врач, профессор, артист, художник, инженер-шамыч—Йошкар Армий ден да временный управлений-шамыч ден пырля, келшен пашам ышташ шкеныштын шокшо желанийыштым выражатлат.

Тыге, врач-шамычын Львов олассе украинский обществажe воззванийым опубликоватлен, тушто ойлалтеш: „Ме чыла йолташ-шамычым шкеныштын обязанностьым самоотверженно шуктен шогаш, кажне шемерын илышыжым аралаш да Львов ола ден Западный Украинысе калыкын талылыкшым аралмаште активный участийым приниматлаш ӱжына".

У ИЛЫШЫН ШОЧМЫЖО

Западный Украинылан да Западный Белоруссийлан у илышын моткоч сöрале шошышыжо толын шуын. Але теҥгече пызырналтше да правадыме калык, таче нунылан Ленинын Сталинын партийжын да Советский властьын мудрый политикыжлан лийын эрык толын.

Илыш тушто кызыт мотмоч писын ончыко кая. Крестьянский комитет-шамыч ялаште да селалаште порядкым наводитлат, помещичий мландым да угодийым кресаньык-шамыч коклаште шелыт, школлан пуат.

Помещик-шамыч деч посна калык куштылгын да куанен ила. Эрыкан ен-шамычын у забота-шамыч лектыныт: школа нерген, пöрт-шамычым строитлымаш да предприятий-шамычым восстановитлымаш нерген.

Временный управлений ден крестьянский комитет-шамыч кызыт уло вийым тудлан пыштат, чтобы чыла школлаште занятийым тӱҥалаш, тунеммашым белорусский ден украинский йылме дене наладитлаш. Тарнопольышто 11 школа почылтеш. Управленийышке кече еда учитель-шамыч пашаш шогалашлан заявленийым пуат.

Виленский учитель Гришкевич 29 сентябрьыште микрофон ончылно кумылтодылшо речьым ойлен: „Мый 1932 ийыште университетым тунем пытаренам, но белорусс улмемлан кöра, шужен колымо деч шым ий годсек частный урок дене илаш логалын... Первый вашлийме танкистлан сылне пеледыш букетым пумем годым кидем чытырен. Славный Йошкар Армиймланна, безработный белорусский интеллигенцийлан, эрыкым да киндым пуэн".

Пытартышлан тудо тыге каласен:

„Тау тланет, мемнан ачана, великий Сталин!"

У ИЛЫШ ЫШТАЛТЕШ

Львовышто—тиде пеш тошто да Западный Украинын кугу олаштыже—временный управлений бывший воеводствын зданийыштыже улеш. Тыште мотмоч шуко калык. Тыште тӱрлö енгым—ученыйым, инженерым, пашазе делегацийым, кресаньык-шамычым ужаш лиеш.

Временный управленийым вуйлатыше Мищенко йолташ тышке толшо-шамыч деч текущий паша нерген йодыштеш, умылтара, поручениймым пуэда.

Белостокышто — Западный Белоруссийын тиде кугу промышленный центрыштыже—илыш нормальный корныш шогалаш тӱҥалын. Олаште 105 тӱжем населений гыч 40 тӱжем утла пашазе-шамыч улыт. Нуно суконный, бумажный, кожевенный, деревообрабатывающий фабриклаште да заводлаште пашам ыштат. Пытартыш жапыште суконный фабрика-шамыч, сырье ситыдымашлан лийын, талукышто 5-6 тылзым гына ыштеныт. Тидыже безработицым шукемден. Ынде промышленность виянеш.

Белостокын временный управленийже пашазе классым организоватлыме шотышто кугу пашам ыштен. Чыла предприятийлаште пашазе контрольын комитетше-шамыч сайлалтыт. Кажне кечын шуко енан митинг эртаралтеш.

Западный Белоруссийын да Западный Украинын моло олалаштыжат тыгай сӱретым ужаш лиеш. Ровно олаште уже гимназий да школа-шамыч почылтыныт.

Слоним олаште крестьянский комитет-шамычын членыштлан семинар почылтын. Семинарыш 45 ял гыч 600 утла ен толын. Семинарым Йошкар Армийын выделитлыме агитаторжо Чусни йолташ эртарен.

Западный Белоруссий ден Западный Украиныште илыше кресаньык - шамычлан волгыдо, пиалан кече толын.

Йошкар-Ола педучилищыште самодеятельность кружок-шамычын пашаштым сайын организоватлыме.

Снимкышт е: Педучилищысе дошкольный отделенийын 1 „В" классыштыже хоровой кружок занятий годым.

Фото М. Чуршуковын.

404 У ФЕРМА

„Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген" партий ден правительствын постановленийжым республикысе колхоз-шамыч илышыш пуртышаш верч виян кучедалыт. Тиде постановлений лекме деч вара мемнан республикыште колхозлаште 404 фермым организоватлыме. Нувын кокла гыч 165 молочно-товарный ферма, 155 свино-товарный да 84 овце-товарный ферма-шамычым организоватлыме. Нине фермылашке чылаже 1965 вуй вольыкым налеџыме. Тиде паша Кужеҥер районышто сайын шындыме. Тыште 41 у фермым организоватлыме да тушко 404 вуй вольыкым налме. Тыгак Шернур районысо колхоз-шамыч 56 у фермым организоватлекыт да 259 вуй вольыкым наледеныт.

Осоавиахимовский у организаций-шамыч

Пытартыш жапыште Йошкар-Оласе предприятий ден учреждениялаште 7 у первичный осоавиахимовский организацийым почмо. Нине организаций - шамыч кокла гыч „Труженица" артельысе, 6 номеран школа ден Мебельный фабрика пеленсе осоавиахимовский организаций-шамыч пашам сайын ыштат. Нине организацийлаште оборонный значок-шамычлан нормым сдатлымашым организоватлыме.

Иванов.

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА

ГЕРМАНСКИЙ ПЕЧАТЬ СОВЕТСКО-ЛАТВИЙСКИЙ ПАКТ НЕРГЕН

„Берлинер берзейнцейтунг" газета Советский Союз ден тудын западный пошкыдыжо-шамыч коклаште ваш полшымаш нерген пакт-шамычым заключитлымылан посвятитлыме Москва гыч улшо корреспонденцийым печетла.

Нине пакт-шамычын значенийышт, корреспонденцийыште ойлалтеш, тыште улеш, что Советский Союз Европышто постоянный мирым обеспечитлышашлан Европылан опасный улмо жапыште сай организоватлыме мероприятий-шамычын целый системыштым ыштен. Войнан угрозыжо эре пўсем шогымо моментыште Советский Союз европейский континентын кугу ужашыштыже мирым аралашлан корным муын. Теве молан Советский калык СССР ден Латвийский республика коклаште ваш полшымаш нерген пакт заключитлымашым пеш кугу удовлетворений дене саламла. Кок элынат коклаштышт соглашений взаимный доверий основеш ыштaлтын. Ваш полшымаш нерген пактым подписатлыме годым, газета палемда, кок сторонажат, государственный строй шотышто ойыртемыш нунын коклаште плодотворный сотрудничествылан препятствий лийын ок керт манын, признатлeныт ыле. Советско-латвийский пакт, пытартышлан газета воза, кок калыкынат коклаштышт дружественный да добрососедский сотрудничествылан эша утларак пеҥгыде основым ыштен.

„Фелькишер беобахтер" газета Рига гыч корреспонденцийым печетла, кушто ончыктaлтеш: советско-латвийский пактым подписатлымашым Латвийыште восточный Европысо у ситуацийын естественный результатше семын воспринимaтлыме. Латвийский политический круглаште, умбакыжым корреспонденцийыште ойлалтеш, договорын, государство-шамычын суверенный правашт да нунын политический, экономический да социальный порядокышт тичмаш мера дене уважатлалташ тўҥалеш манын, палемдыше пунктшым поснак кугу удовлетворений дене воспринимaтлыме.

6 ТЫЛЗАШ КУРС

РОКК-ын Марийский Обкомжо запасысе медицинский сестра-шамычым производство деч кўрылтде ямдылме 6 тылзаш курсым организоватлен. Курсышто 15-ше сентябрь гыч 40 ўдрамаш - домохозяйка - шамыч тунемыт. Нуно санитарно-оборонный дисциплиным изучатлат.

23-шо сентябрь гыч РОКК-ын Марийский Обкомжо пелен военно - санитарный дружиным организоватлыме. Тушко санитарный оборонын активисткыже - шамыч 30 комсомолка пурeныт.

И. П.

10 лет МАО лўмеш колхозын (Йошкар-Ола район) счетоводшо-комсомолец М. Ивайков йолташ. Тудо шке колхозыштыжо учетым образцово шынден.

750 трактористка ямдылалтеш

Марийский АССР Наркомзем 750 трактористкым производство деч кўрылтде ямдылаш наметитлен. Кызыт Тор'ял МТС-ыште 25 ўдыр, Шернур МТС-ыште 30 ўдыр, Казанский МТС-ыште 25 ўдыр производство деч кўрылтде трактористкылан ямдылалтыт.

„Рекорд" кинотеатрын экраныштыже

Союзкинопрокатын республиканский конторжо гражданский воздушный флотын летчикше-шамычын самоотверженный пашаштым ончыктышо „Мужество" лўман звуковой художественный фильмым нале. Шушаш кечылаште тиде фильм Йошкар-Оласе „Рекорд" кинотеатреш ончыкталташ тўҥалеш. Октябрьын кокымшо декадыштыже „Высокая награда" кино фильм вучалтеш.

И. П. Иванов.

СССР ден Эстония

Шукерте огыл СССР ден Эстония коклаште вашполшымаш нерген пактым да торговый соглашенийым заключатлыме. СССР ден Эстонский республика коклаште заключатлыме вашполшымаш нерген тиде пакт моткоч кугу важностян пакт улеш. Тудо Советский Союзын чыла элшамыч дене, шкенжын чыла пошкыдо-шамычше дене политический да деловой отношенийым саемдаш тыршымыже нерген раш ойла.

Великий да куатле Советский Союз военный шотышто слабый кугу огыл государство-шамычын независимостьышт дек внимательно да бережно относитла. СССР нунын внутренний пашашкышт огеш вмешиватлалт. Но военный ден экономический слабый пошкыдо элын войнам ылыжтыше-шамычын кидыштышт орудийыш савырнымым да тидын дене советский границылан угрозым ыштымым тудо нигузеат допускатлен ок керт.

Эстонский калыкын историйже Россия дене да русский калык дене кылдалтын ыле. Эстонский республика, прибалтийский чыла моло государство семынак, национальный пызырмашым пытарыше да калык-шамычын самоопределенийыштлан правам провозгласитлыше Великий Октябрьский Социалистический революцийлан лийын шочын. Эстония бывший кугыжан Российын территорийже гыч—Эстляндский губерний, Лифляндский губернийын северный уездлаже, Псковский ден Петроградский губерний-шамычын изирак ужашышт гыч XIII курым гыч тўҥалын, Эстония северный государство-шамыч могырым завоеватлалтын ик гана веле огыл об'ект лиеден: тудым Ливонский орден, Дания да Швеция сенен налыныт ыле. Швеция кидыште тудо 1710 ий марте лийын. Северный война манме жапыште Эстонийым русский войска-шамыч заниматленыт, да 1721 ийыште Ништадский мир почеш тудо Швеция деч Российылан каен.

Гражданский война жапыште Эстонийын территорийжым Антанта самырык Советский республика ваштареш интервенцийлан база семын использоватлаш тўчен. Эстонский территорийыш генерал Юденичын белогвардейский бандыже формироватлалтын, тышеч нуно Йошкар Петроград ўмбак толыныт.

1919 ийыште Йошкар Армийын Юденичым шалатымекыже Эстония ден Советский Россия коклаште переговор тўҥалын. 1920 ийын 2 февральыште Тартушто (Юрьевыште) РСФСР ден Эстония коклаште мирный договор подписатлалтын.

1932 ийын 4 майыште СССР ден Эстония коклаште ненападений нерген договор да конфликт-шамычым мирно разрешитлымаш уэш ончыктен, что Советский Союз Эстония шотышто мирный политикым проводитла.

Эстония шкенжын внешний политикыштыже ятыр жап годым Английылан ориентироватлалтын. Английын настояниийже почеш 1919 ийыште Советский Россия ваштареш интервенцийыште участийым принимaтлын. Но английский правительство Эстония дене связьым экономическийлан огыл, а политический да стратегический соображенийлан кўра кучен. Эстонийым Англия Балтийский морештe английский флотлан потенциальный база семын ончен.

Советско-эстонский пакт Эстонийым чыла да чыла тўрлö антисоветский провокаций - шамычлан плацдарм олмеш использоватлаш тыршымашлан мучашым ышта.

Первый империалистический война марте кызытсе Эстонийын территорийыштыже русский рынок дене кылдалтше промышленность писын развиватлалтын. Бывший Россия деч ойырлымекше, Эстония шкенжын промышленный развитийжын ондаксе базыжым йомдарен. Русский рынок деч отрыватлалтме ял озанлыкыштат неблагоприятно отразитлалтын. Жап эртымек Эстония аграрно-индустриальный эл гыч аграрный элыш савырнен.

У торговый соглашений эстонский рынкым советский деч искусственно отрыватлымылан мучашым ышта. Тиде соглашений СССР ден Эстония коклаште товарооборотым 4,5 гана кугемда да нине кок государство коклаште общий оборотым размержым 39 млн. эстонский кроным устанавливатла.

Вашполшымаш нерген советско-эстонский пакт нине пошкыдо кок государство кокласе отношенийлаштыже у страницым почеш, Советский Союзын да Эстонийын калыкше-шамыч коклаште дружественный связьым пеҥгыдемда.

1939 ийын 4 октябрьыште лекше „Комсомольская правда" гыч кўчыкын.

Врид. отв. редактора— Я. И. МАЛИНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—854. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.

64